

Οι Φωνές της Αφήγησης

Κατανοώντας τη Δύναμη των Ρηματικών Προσώπων

Γιατί έχει Σημασία «Ποιος» Μιλάει;

Η επιλογή του ρηματικού προσώπου είναι μια θεμελιώδης συγγραφική απόφαση που διαμορφώνει τον τόνο, την προοπτική και τη σχέση του αναγνώστη με την ιστορία. Είναι η διαφορά ανάμεσα σε μια προσωπική εξομολόγηση, μια άμεση συνομιλία και μια αντικειμενική καταγραφή. Κατανοώντας αυτές τις «φωνές», ξεκλειδώνουμε ένα βαθύτερο επίπεδο ανάλυσης κάθε κειμένου.

Η Φωνή του «Εγώ»: Αμεσότητα & Εξομολόγηση

- Προσδίδει αμεσότητα, ζωντάνια και ενδιαφέρον, αφού η αφήγηση εμπεριέχει το στοιχείο της προσωπικής μαρτυρίας.
- Δίνει στο κείμενο προσωπικό, εξομολογητικό τόνο.
- Προκαλεί συγκινησιακή φόρτιση στον δέκτη, που βιώνει τις προσωπικές εμπειρίες του πομπού.

Προσοχή

Η συνεχής χρήση ενδεχομένως υποδηλώνει εγωισμό και αλαζονεία.

Η Φωνή του «Εσύ»: Διάλογος & Οικειότητα

- Προσδίδει αμεσότητα και οικειότητα, δημιουργώντας έναν τεχνητό αγωγό επικοινωνίας. Ο πομπός απευθύνεται άμεσα στον δέκτη.
- Καθιστά τον δέκτη συμμετοχο στο θέμα.
- Προσδίδει διαλογικό χαρακτήρα και φιλικό, οικείο τόνο.

Η Φωνή του «Αυτός/Αυτοί»: Αντικειμενικότητα & Απόσταση

- Προσδίδει αντικειμενικότητα, αμεροληψία και ουδετερότητα. Οι επισημάνσεις φαίνονται αναμφισβήτητες και γενικώς αποδεκτές.
- Ο συγγραφέας αποστασιοποιείται, λειτουργώντας ως αντικειμενικός παρατηρητής.

Η Φωνή της Κοινότητας: Το «Εμείς»

- Δημιουργεί αίσθηση οικειότητας, καθώς ο πομπός εντάσσει τον εαυτό του σε ένα ευρύτερο σύνολο. Γίνεται «ένα με αυτούς».
- Αποπνέει συλλογικότητα και ευαισθητοποιεί τον δέκτη.
- Αποδίδει συλλογική ευθύνη.

Από τη Θεωρία στην Πράξη

Ας δούμε πώς ένας μεγάλος συγγραφέας, ο Μ. Καραγάτσης, συνδυάζει αριστοτεχνικά αυτές τις φωνές για να δημιουργήσει μια δυνατή, νοσταλγική αφήγηση. Θα αναλύσουμε ένα απόσπασμα από τα *Ανέκδοτα νεανικά κείμενά* του.

Μ. Καραγάτσης

Μ. Καραγάτσης, *Ανέκδοτα νεανικά κείμενα* (Απόσπασμα 1/2)

...απάνω στο φόρτε του αλήτικου ονείρου μας.... Η τάξη μας ήταν ένα γωνιακό δωμάτιο, πάντα γιομάτο ήλιο, όταν δεν ήταν συννεφιά. Η σόμπα στη γωνιά τραβούσε με θόρυβο, και κάπνιζε όλη την κάμαρα. Καθόμουν στο πρώτο θρανίο, και με υπομονή περίμενα. Οι σύντροφοί μου δίπλα κάναν ωραία σχέδια για την περίπτωση που δε θα 'ρχόταν η «κυρία». Πρώτα θα βγαίνουν στην αυλή να παίξουν «αμπάριζα». Ύστερα η «κυρία» διευθύντρια θα τους έδιωχνε γιατί θα κάναν θόρυβο, και θα ενοχλούσαν τις «μεγάλωάλες». Αυτό ήταν η ύστατη ικανοποίηση του ορμέμφυτου της ελευθερίας, που βλάσταινε μέσα στις νέες ανθρώπινες ψυχούλες τους. Και ύστερα η εκδήλωση αυτού του ορμέμφυτου. Η άσκοπη πολυθόρυβη περιπλάνηση στον κάμπο. Και οι οπτασίες περνούσαν μπρος από τα μάτια μας. Θα πηγαίναμε στο σταθμό. Ο δρόμος είναι γιομάτος λάσπη, μα αυτό δεν έχει σημασία. Είναι Είναι τόσο ωραίο να νιώθεις το έδαφος να υποχωρεί κάτω από τα πόδια σου, σα μια γλιστερή μαλακή μάζα. Αποκεί θα παίρναμε από το μηχανοστάσιο ασετυλίνη- είχαμε σχέσεις με το προσωπικό- και με το πολύτιμο αυτό αντικείμενο στα χέρια, θα πηγαίναμε στη μεγάλη «Μαγούλα» την Ορμάν μαγούλα, όπου θα εκσφενδονίζαμε τον πρώτο τυχόντα τενεκέ γάλακς Νεστλέ στο στο στερέωμα, με τη βοήθεια των αερίων της οργανικής αυτής ουσίας.

Μ. Καραγάτσης, *Ανέκδοτα νεανικά κείμενα* (Απόσπασμα 2/2)

Ίσως παρατηρήσετε ότι μεταχειρίζομαι στην πιο απάνω περίοδο τη λέξη «θα» πολλές φορές εις βάρος κάθε σύνταξης και κάθε στιλ. Και όμως, αυτή η λέξη είναι όλη η περίοδος. Γιατί συνήθως απάνω στο φόρτε του αλήτικου ονείρου μας, άνοιγε η πόρτα, και έμπαινε, ωχρή, παγωμένη, τυλιγμένη στο φτωχικό δασκαλικό παλτό της, η κυρία Νίτσα. Θα μου πείτε, πώς θυμάμαι ύστερα από τόσα χρόνια, τα γεγονότα της πρώτης παιδικής μου ζωής. Ψάξτε απαλά στις αναμνήσεις σας. Με λίγη καλή θέληση, θα βρείτε παλιές εικόνες γεμάτες δροσιά και αθωότητα. Τα μικρά μας χρόνια είναι τόσο λίγα, και τόσο χαρακτηριστικά, ώστε να μην μπορούν ν' ανακατευτούν, με τον άχαρο συρφετό της μεγάλης μας ζωής. Είναι ένα σύνολο σαφές και καθαρό, μια γραμμή ευθεία και προσδιορισμένη. Σαν περάσουν πια, αρχίζει ο λαβύρινθος και τα ζιγκ ζαγκ της αγωνιώδους και απαιτητικής υπόστασής μας. Είμαστε μεγάλοι. Θέλουμε, θέλουμε, χωρίς να ξέρουμε τι θέλουμε. Το χαρακτηριστικό της ζωής είναι η αγωνιώδης προσμονή, όσο είμαστε παιδιά, κάποιου καλού, και όταν μεγαλώσουμε κάποιου κακού. Ψάξτε καλά στις αναμνήσεις σας. Θα βρείτε έναν άλλο άνθρωπο, αλλιώτικο από σας, ξένο, ένα φίλο, ίσως και εχθρό. Σεις δεν είστε είινος. Ο Ανατόλ Φρανς δεν είναι ο «Μικρός Πέτρος». Είναι ο λεπτός νοσταλγός, ο πατρικός διάδοχος του παιδιού που είχε τ' όνομά του. Θυμηθείτε τα παλιά σας. Είναι σαν μια πνοή καθαρού αέρα.

Ανάλυση: Η Νοσταλγία του Βιώματος

Η Φωνή του «Εγώ»

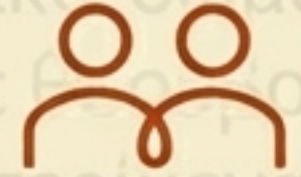
Παράδειγμα από το κείμενο:

«Καθόμουν στο πρώτο θρανίο...»,
«Θα μου πείτε...»

Λειτουργία:

Ο συγγραφέας υιοθετεί έναν εξομολογητικό τόνο, μοιράζεται μια προσωπική ανάμνηση και δημιουργεί αμεσότητα. Μας παρασύρει στον παιδικό του κόσμο.

Η Φωνή του «Εμείς»

Παράδειγμα από το κείμενο:

«...του αλήτικου ονείρου μας», «Θα
πηγαίναμε στο σταθμό...»,
«Είμαστε μεγάλοι.»

Λειτουργία:

Χτίζει μια αίσθηση συλλογικής εμπειρίας. Ο αφηγητής συμπεριλαμβάνει τους συμμαθητές του («μας») και αργότερα τον αναγνώστη («Είμαστε»), μετατρέποντας την προσωπική ανάμνηση σε μια πανανθρώπινη αλήθεια.

Ανάλυση: Ο Συγγραφέας Συνομιλεί Μαζί Σου

Παράδειγμα από το κείμενο (β' πληθυντικό):

«Ίσως παρατηρήσετε...», «Ψάξτε καλά στις αναμνήσεις σας.»,
«Θα βρείτε...», «Θυμηθείτε...»

Λειτουργία:

Εδώ ο Καραγάτσης σπάει τον «τέταρτο τοίχο». Απευθύνεται ευθέως στον αναγνώστη, μετατρέποντας τον μονόλογο σε διάλογο. Μας προσκαλεί να συμμετάσχουμε ενεργά στην αναπόληση, κάνοντας το επιχείρημά του πιο προσωπικό, οικείο και πειστικό.

Πίσω από τις Λέξεις: Η Μεταφορική Γλώσσα

«Τα μικρά μας χρόνια είναι τόσο λίγα... μια γραμμή ευθεία και προσδιορισμένη. Σαν περάσουν πια, αρχίζει ο λαβύρινθος και τα ζιγκ ζαγκ της αγωνιώδους και απαιτητικής υπόστασής μας. Είμαστε μεγάλοι. Θέλουμε, θέλουμε, χωρίς να ξέρουμε τι θέλουμε.»

Κυριολεκτική Απόδοση:

Η παιδική ηλικία χαρακτηρίζεται από αθωότητα, απλότητα και σαφείς στόχους. Αντίθετα, η ενήλικη ζωή είναι πολύπλοκη, γεμάτη διλήμματα, εσωτερικές συγκρούσεις, άγχος και αβεβαιότητα για το μέλλον.

Η Σειρά Σου: Εμβαθύνοντας στο Κείμενο

Αξιοποιώντας τα εργαλεία που αναλύσαμε, δοκίμασε να απαντήσεις στις παρακάτω ερωτήσεις για το απόσπασμα του Καραγάτση.

1.

Ο αφηγητής χρησιμοποιεί ρήματα σε πρώτο ενικό, πρώτο πληθυντικό και δεύτερο πληθυντικό πρόσωπο. Αφού παραθέσετε ένα χαρακτηριστικό παράδειγμα από το κείμενο για κάθε ρηματικό πρόσωπο, να γράψετε τι εκφράζει ο αφηγητής με καθένα από αυτά.

2.

«Τα μικρά μας χρόνια... να ξέρουμε τι θέλουμε». Να αποδώσετε τη μεταφορική γλώσσα του αποσπάσματος κυριολεκτικά, χωρίς να αλλοιώσετε το νόημά του.

Τα Εργαλεία του Συγγραφέα: Μια Σύνοψη

Κάθε Λέξη Μετράει.

Η επιλογή ενός και μόνο ρήματος μπορεί να αλλάξει ολόκληρη τη σχέση μεταξύ του συγγραφέα, της ιστορίας και του αναγνώστη. Τώρα ξέρεις πώς να το βλέπεις.
Τώρα ξέρεις πώς να το χρησιμοποιείς.